

ESIKKO

Lapsen esikielellisen kommunikaation ja kielen ensikartoitus

Communication and Symbolic Behavior Scales, Developmental Profile by Amy M. Wetherby & Barry M. Prizant
© 2002 by Paul H. Brookes Publishing Co., Inc. All rights reserved
Suomennos: Marja-Leena Laakso, Jyväskylän yliopisto.

Lapsen nimi: _____ Syntymäaika: _____

Syntyikö lapsi keskosena? _____ Jos kyllä, niin millä raskausviikolla lapsi syntyi? _____

Lomakkeen täyttäjät: _____ Täyttöpäivä: _____

Täyttäjän suhde lapseen (esim. äiti/isä/hoitaja): _____

Ohjeet täyttäjille: Tämä kyselylomake on suunniteltu lapsen kehityksen piirteiden tunnistamiseen. Monet käyttämisen muodot, jotka kehittyvät ennen kuin lapsi oppii puhumaan, voivat ennakoita tulevaa puhekielen kehitystä ja siinä ilmeneviä pulmia. Lomake on tarkoitettu 6 – 24 kuukauden ikäisten lasten vanhempien tai hoitajien täytettäväksi ja sen avulla pyritään seuraamaan kommunikaation ja kielen kehityksen edistymistä. Valitse jokaisen väittämän kohdalla vaihtoehto, joka parhaiten vastaa lapsen toimintaa tällä hetkellä. Ellet ole aivan varma, pyri valitsemaan sopivin vaihtoehto, joka vastaa kokemustasi lapsesta. **Huomaa, että lapsesi iässä olevan ei välttämättä oleteta tekevän läheskään kaikkia lomakkeella kysytyjä asioita.**

Tunneilmaisu ja katseen käyttö

1. Tiedätkö, milloin lapsesi on hyvällä tai pahalla mielellä?	☐ En vielä	☐ Joskus	☐ Usein
2. Kun lapsesi leikkii leluilla, katsooko hän välillä sinuun, nähdäkseen katseletko häntä?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
3. Hymyileekö tai nauraako lapsesi samalla kun katsoo sinua?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
4. Jos katsot ja osoitat huoneen toisella laidalla olevaa lelua, katsooko lapsesi sitä?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein

Kommunikaatio

5. Ilmaiseeko lapsesi sinulle, jos hän tarvitsee apuasi tai haluaa esineen, joka on hänen ulottumattomissaan?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
6. Yrittääkö lapsesi saada huomiotasi silloin, kun huomiosi ei ole hänessä?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
7. Tekeekö lapsesi asioita vain saadakseen sinut nauramaan?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
8. Yrittääkö lapsesi saada sinut huomaamaan kiinnostavia esineitä – vain kiinnittämään huomiosi niihin, ei tekevän mitään niiden suhteen?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein

Eleet

9. Ottaako lapsesi esineitä käteensä ja antaa niitä sinulle?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
10. Näyttääkö lapsesi sinulle esineitä ilman, että antaa ne?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
11. Vilkuttaako lapsesi kädellään hyvästellessään tai tervehtiesään ihmisiä?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
12. Osoitteleeko lapsesi esineitä?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein
13. Nyökyttääkö lapsesi päätään viestiäkseen ”kyllä”?	☐ Ei vielä	☐ Joskus	☐ Usein

Ääntely

14. Käyttääkö lapsesi ääntelyä tai sanoja kiinnittääkseen huomiosi tai saadakseen apua? En vielä Joskus Usein
15. Yhdisteleekö lapsesi äänneitä toistamalla samaa tavua useita kertoja? (Esim. tätätätä, mamama, vävvävväv) tai kerran (esim. ei-ei, pap-pa, oh-oh) Ei vielä Joskus Usein
16. Käyttääkö lapsesi kahden erilaisen tavun yhdistelmiä, joissa on konsonantteja (Esim. bam-mo, pik-ka, gäg-li, kitta (kissa), nalle). Montako erilaista tällaista ilmaisuja lapsesi tuottaa? Ei yhtään 1 2 3-4 yli 5

Kirjaa mitä konsonantteja/konsonanttilmaisuja olet kuullut lapsesi käyttävän (esim. g, k, l, m, n, p, r, s, t, v)

Sanat

17. Kuinka monta tunnistettavaa sanaa lapsesi käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla? Ei yhtään 1-3 4-10 11-30 yli 30
(Esim. tutti, hauva, paa (pallo), äätä (äiti))
18. Käyttääkö lapsesi kahden sanan ilmaisuja? Ei vielä Joskus Usein
(Esim. anna pallo, äiti tule, lisää vettä)

Ymmärtäminen

19. Kun kutsut lastasi nimeltä, vastaako hän katsomalla tai kääntymällä sinua kohti? Ei vielä Joskus Usein
20. Kuinka monta erilaista ilmaisuja lapsesi arviolta ymmärtää pelkän kielellisen viestin perusteella? Ei yhtään 1-3 4-10 11-30 yli 30
(Esim. Reagoiko lapsesi asianmukaisesti, jos sanot näytämättä tai osoittamatta: "Missä sinun nenäsi on?", "Anna pallo.", "Missä isi on?", "Tule tänne.")

Esineiden käyttö

21. Osoittaako lapsesi kiinnostusta leikkiä erilaisilla esineillä? Ei vielä Joskus Usein
22. Kuinka montaa seuraavista esineistä lapsesi käyttää asianmukaisesti: kuppi, pullo, lautanen, lusikka, kampa tai harja, hammasharja, pesurätti, pallo, leikkiauto, leikkipuhelin? Ei yhtään 1-2 3-4 5-8 yli 8
23. Kuinka monta palikkaa tai tornin osaa lapsesi osaa pinota päällekkäin? Ei yhtään 1-2 3-4 yli 4
24. Leikkiikö lapsesi kuvitteluleikkiä lelujen kanssa? Ei vielä Joskus Usein
(Esim. syöttää pehmoeläintä, laittaa nuken nukkumaan)

Onko sinulla huolta lapsesi kehityksen suhteen? kyllä ei Jos kyllä, kuvaile takasivulla.

Lisäohjeet esikon täytön tueksi

Havainnoi, seuraa ja ole mukana lapsesi leikissä. Vastaukset esikon kysymyksiin saat yhteisistä tilanteista lapsesi kanssa, esim. lapsen kanssa leikki ja juttelu.

Kysymys numero:

- 1.
- 2.
3. Jos juttelet ja hymyilet lapsellesi, hymyileekö hän sinulle takaisin?
4. Esimerkiksi osoitat lelua, esinettä tai asiaa ja nimeät sen. ”Siellä on lamppu/koira/traktori”. Katsooko lapsesi osoituksen suuntaan?
5. Jokin asia tai esine on paikassa, josta lapsesi ei sitä saa. Pyyttääkö hän apuasi osoituksella ja katseella, äänтелеillä tai tarttumalla käteesi ja viemällä sitä esinettä kohti?
Tai ellei hän onnistu esimerkiksi laittamaan kenkää jalkaansa tai legoa toisen päälle tms., ojentaako hän esineen sinulle tai osoittaa sitä sinulle ikään kuin apua pyytäkseen?
6. Jos huomiosi on kiinnittynyt muualle kuin lapsesi (esim. kännykkä) ja lapsesi leikkii yksinään tai on rattaissa, huuteleeko hän sinulle sieltä ja rauhoittuu/hymyilee, kun katsot häneen ja juttelet hänelle?
7. Pelleileekö hän tai hassutteleeko hän sinulle tai jollekin muulle ihmiselle (esim. isolle sisarukselle)? Jos hän saa toisen ihmisen omalla toiminnallaan nauramaan, toistaako lapsesi sen toiminnon? (Esim. kukkuu-leikki, hassut/huomiotaherättävät ääntelyt, hassut liikkeet.)
8. Esim. lapsesi lähettyvillä kulkee auto/kissa tms. tai hän näkee kiinnostavan asian (esim. kaukosäädin, ruohonleikkuri, imuri), yrittääkö hän äänellä, ilmeillä tai eleellä saada myös sinut huomaamaan asian?
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
16. Mitä lapsi sanoo, sen ei tarvitse tarkoittaa mitään. Esimerkiksi lapsi tuottaa kahden eri konsonantin yhdistelmän, esim. ”va-ka”, ”pa-ma”, ”paapaa-maa”. Että lapsi pystyy tuottamaan sanoja, hänellä täytyy olla käytössä useampi konsonantti. Kirjaa mitä konsonantteja olet lapsesi kuullut käyttävän.
17. Eli montako sanaa lapsesi tuottaa, jolla tiedät hänen tarkoittavan jotain asiaa.
18. Montako kahden sanan ilmausta lapsesi tuottaa, joiden tiedät tarkoittavan jotain (esim. äiti ei, ei tuu, emmä, äiti ka, iti=isi tuu).
- 19.
20. Ymmärtää ilman, että vihjaat asiaa katsomalla tai osoittamalla. Esim. ”mennään pukemaan”, ilman että lähdet itse kävelemään vaatteiden luo, osoitat niitä tai katsot siihen suuntaan. Tai sanot lapselle ”vie vaippa roskikseen”, ilman, että osoitat vaippaa tai roskista. Ymmärtääkö lapsesi tämän kaltaisia pieniä ohjeita? (Huom! Tavallisesti lapselle puhuttaessa on hyvä auttaa lasta oppimaan uusia sanoja ja ymmärtämään puhetta osoittamalla asioita tai näyttämällä itse mallia. Tässä kysymyksessä haetaan lapsen kykyä ymmärtää asioita pelkän puheen perusteella. Se ei kuitenkaan ole tapa, jolla lapsi oppii puhetta ymmärtämään. Sen sijaan puhe on arjen tilanteissa tärkeä yhdistää siihen mitä lapsi näkee ja missä lapsen huomio on. Kun lapsi yhdistää kuulemansa ja näkemänsä, hän oppii ymmärtämään ympäristön käyttämää puhetta.)
21. Tutkiiko hän erilaisia leluja/tavaroita ja leikkiikö niillä? Reagoiko uusiin leluihin? Ottaako ja tutkii tavaroita, joita saa käsiinsä? (vrt. osoittaa mielenkiintoa vain tiettyihin asioihin tai ainoastaan järjeseleeh/heittelee/tyhjentelee leluja tai lelukoreja.) Jos näytät mallia mitä leluilla tehdään, jäljitteleekö lapsesi sinua?
22. Esim. yrittääkö oikealla tai leikkiharjalla harjata hiuksia tai vie puhelinta/palikkaa korvalleen-
- 23.
24. Eli jäljittelee leikissään oikeaa tekemistä. Mm. ajaa leikisti traktorilla/autolla, laittaa kyytiin kuljettajaa, pörrää ajaessaan, kaataa kahvia jne.